

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Stern Andor*

Cím: *Mit láttam Pesten?*

Forrás: *Népszava*

3n

(Hely)

1926. 8. 5

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

916.2

Hely

Idő

"1926"

Személy

Könyvt. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfővárosi házinymóda 1923

Mit láttam Pesten?

A sors különös véletlene folytán ugyanazzal a vonattal jöttem Budapestre, mint André Étvile ur, az ismert nevű publicista, aki jelenleg a „Pesti Napló“ hasábjain teszi közzé szeretett fővárosunkban szerzett tapasztalatait. Étvile ur riportját élvezettel olvastam, bár nem minden irigység nélkül s bevallom, az a szerénytelen gondolatom támadt, noha nem vagyok André Étvile, hanem csak Stern Andor, hogy ennek ellenére, sőt talán éppen ezért, az én benyomásaimnak is helyet kellene találniuk valamelyik lapban. Igaz, hogy nem elsőosztályu kocsin jöttem, hanem harmadikon s nem autóval jártam a várost, hanem csak legfőljebb villamoson. Annál bizonyosabb viszont, hogy egybet és mást láttam, mint Étvile ur. Mérjük hát össze a szemünket s döntse el az elfogulatlan közönség, ki látott jobban: Étvile ur, vagy én?

1919-ben kerültem el hazámból s azóta Párisban élek. Elég tisztességes alkalmaztatást találtam a Renaoult-cég egyik gyártelepén s eszembe sem jutott volna eme jó munkaalkalmamat otthagyni, ha bizonyos magyar belpolitikai események nem módosították volna döntőleg — immár másodízben — életem szerény folyását. Amikor ugyanis első ízben sujtott le reám a sors az internálás veszedelmének alakjában — miért, azt ma sem tudom világosan, uoha utólag sokat gondolkoztam ezen: csak annyit sikerült megállapítanom, hogy az intézkedések és rendelkezések, amelyek sok száz elvtársammal együtt az én sorsomat is fölkavarták, végső soron az országos főkapitány ur hatásköréből indultak ki — amikor tehát kíváncsúságra adtam fejemet, hogy a börtönt elke-

rüljem, azt hittem, hogy sorsom örökké eltávolodott annak a szigorú nagyurnak ellenőrzése alól, akit — azóta megtudtam — személy szerint Nádosy Imrének neveznek. Sajnos, a csillogokban másképp volt megírva s úgy látszik, sorsom összefonódott ez általam nem is ismert, csak rettegett nagyur akaratával. Mivel magyarázom egyébként a gyárból való elbocsátatásomat, amikor a munkavezető nyíltan a szemembe vágta, gyűlölködő hangon: C'est à cause de Nadassi! — Ez Nádosy miatt van. Hatalmas ellenfeletem azóta börtönben tudván, úgy gondoltam, engem itt nem érhet veszedelem s miután a párisi magyar követség is megnyugtatót erre vonatkozólag, örvendező szívvvel indultam utnak. Remélem, hogy további sorsom nem fog csufosan rációfolni a békülésbe vetett bizalmamra.

A Nyugati pályandvarra érkezvén meg, kis kézitáskámmal gyalogszerrel indultam utnak, hogy minél jobban szemügyre vehessem fővárosunk nyüzsgő életét. A párisi utca járműforgatagához és emberhuillánzásához mérten a Körutak aránylag szűk méreteikkel nem hatottak rám a világvárosi utcák képével. A boltosok kint álltak alacsony bejáróiknál és szemmel láthatólag lestek a vevőkre: a mellékutakból sivalkodó gyerekek szaladgáltak ki a főutra s ott hancuroztak az idegesen csöngető villamosok előtt. Kövér házmester-asszonyok álltak csipőre tett kezekkel a kapukban, fürkésző szemmel mustrálva a járókelőket. A büffék kirakatában zöld háló alatt széles görögdinnyeszeletek csalogatták a vásárlókat, majdnem minden üzlet kirakatában hevert egy-egy zöld paprika, a kapualjakban kis kályhán kukoricaesővek főnek. Ez az étel-szagu, pátriárkális utca — a város szívében —

valahogy az Alföldre emlékeztetett s önkéntelenül is azon tündöttem, melyik az a tér, ahol templom előtt kaszinóra gyűlnek a pesti legények, pipázva és nagyokat köpve a járdára. Egy kis szél kezdett fujdogálni és magasra söpörte az elhullajtott villamosjegyeket, cigarettavégeket és a port. Csodálkozva keresgéltem papirkosár után — hiszen Párisban, de már Bécsben is fölírja a rendőr és megbünteti azt, aki az utcán szemetel —, de nem láttam papirkosarat sehoh. (Az István-uton is van egy. — A szerk. megjegyzése.) S ami a legkülönösebb; ez aránylag kis forgalmu utca döngött a munkásélet zajától, társzékerek dübörögtek a kocsituton végig, nehéz gyári autók, zöldeges szekerek, az emberből azt a meggyőződést váltva ki, hogy itt lázas munka folyik, építkezés, termelés és szakadatlan igyekvés: hisz másutt a főutcák aránylag csöndesek s a munka és ellátás anyaga, amit a város fölszív, mellékutakon szivárog rendeltetési helyére. Micsoda igyekvés lehet itt, hogy még a főutcákat is elönti! Azóta ugy hallok, a nagy nyüzsgésnek az oka másban rejlik: Budapestten teljes a demokrácia s a városi hatóságok nem részesítik a körutakat előnyben a mellékutak fölétt.

A külföldit, amennyiben én kalauzolnám Pesten, föltétlenül figyelmeztetném a járókelők ruházatának divattörténeti és etnográfiai tarkaságára. Párisban — de a többi európai metropolisban épp ugy — az emberek ruházódása meglehetősen nivellált, azaz nagyon kevésbé változatos. A polgári ruhában járó férfiak öltözéke legfőljebb minőségben és szabásban különbözik egymástól, a livrés alkalmazottak pedig messziről fölismerhetők. A

német, a francia, az angol paraszt ritkán hozza föl a városba tipikus népviseletét, Párisban pláne még a tisztek és a papok is többnyire polgári ruhában mennek el hazulról. Budapesten minden ember különbözik egymástól: rövid félóra alatt megtekintheted az utcán a férfi- és a női divat történetét 1918-tól 1925-ig... A legújabb divat monoklis hősei mellett fölbukkan egy-egy leépített tanár vagy városi hivatalnok fantasztikusan összeállított régi viseleteiben, közöttük esetleg egy öreg paraszt bandukol kaputban és csizmában, aki gyanakodva szorongatja hóna alá hazulról hozott elemőzsiás-batyuját...

Fantasztikus régi rongyok, rikitó divatujdon-ságok, lepomádézott tarkók és pakkonbártos etonfrizurák szörnyü káosza ez...

A villamoskalauzok például meglepően beszédesek és előzékenyek. Fölszálllok a régi Népszínháznál, jegyet akarok váltani. „Meddig tesszik utazni?” kérdi a kalauz. „A Szabó János-utcaig”, mondom. „Tessék a Lóverseny-térig utazni, onnan csak egy megálló!” mondja. „Nem megy odáig?”, kérdem. „Dehogy nem megy, csak nem érdemes”, mondja. „Miért?”, kérdem. „Mert szakasz helyett vonal”, mondják egyszerre öten-hatan is. Hát ilyen barátságosak a pestiek. Másutt a kalauz nem magyaráz sokat, hanem megfizetteti a jegyet. Igaz, hogy másutt nincs is szakasz, meg vonal, hanem középárnyos, egységes jegyár, amiért az utas mehet ameddig akar. Pesten kérdezősködni kell vagy megtanulni kívülről az összes viszonylatokat.

Szép város, érdekes város, az emberek kétségbeesettek és letörtek, kedélytelenek és savanyuak, nincs is egyebük a régi jó akasztófa-humornál. Az utcán menet hallom, amint azt mondja az egyik: „Mit szól a Schlesingerhez?” „Ha most találkoznék vele, azt, hogy: jónapot kívánok”, mondja a másik. Szeretnék itt maradni, idővel mindenbe beletalálnám magamat. Dolgozni pedig Párisban is nagyon kellett. Nem tudom, itt hogy van: Tessék megmondani, igaz-e, hogy kifogyott a munkaalkalom?

Tisztelettel tudósítjuk:

Stern Andor.